

Відділ культури, національностей та релігій
Славутицької міської ради
Славутицька міська централізована
бібліотечна система

Дорога до «Лебединої зграї»

До 100-річчя від дня народження
Василя Земляка

Бібліографічна довідка

Відділ культури, національностей та релігій
Славутицької міської ради
Славутицька міська централізована
бібліотечна система

Дорога до «Лебединої зграї»

До 100-річчя від дня народження

Василя Земляка

Бібліографічна довідка

Славутич 2023

Дана бібліографічна довідка підготовлена відділом бібліотечно–бібліографічного обслуговування Загальноміського бібліотечно–інформаційного центру м. Славутича.

Видання присвячене 100-річчю від дня народження Василя Сидоровича Земляка – українського письменника, кіносценариста, лауреата Шевченківської премії 1978 року.

Посібник містить біографію В. Земляка, публікації про твори письменника, видання та статті про його життя і творчість, інтернет-ресурси.

Матеріал розміщений за розділами в алфавітному порядку.

Посібник розраховано на широке коло читачів.

Укладачі:

Панова Л. І., Соловійова Л. О.,
Янченко О.О.

Відповідальний
за випуск:

Портная Н. В.

Василь Земляк (справж. – Вацлав Вацик (Вацек) народився 23 квітня 1923 року в с. Конюшівка, нині Липовецького району Вінницької області.

Перед війною навчався в Харківському авіаційному училищі, а в роки війни був командиром партизанського загону. Навесні 1942 р. Василь Земляк привів своїх товаришів-підпільників до Ружинського партизанського загону. Командував загonom сміливий до відчайдушності Пилип Шуляк.

Василь Земляк спочатку командував взводом у загоні легендарного П. Шуляка, а згодом очолив кінний загін ім. О. Суворова. Влітку 1942 р. письменника було поранено. Куля пробила ногу, але рана виявилася нетяжкою. Напередодні визволення Житомирщини радянською армією В. Земляка було поранено вдруге. І знову в ногу, але цього разу куля розтщила кістку, що надовго прикувало письменника до ліжка.

Зразу ж по війні Василь Земляк працював у Козятинському райвиконкомі, згодом – керуючим відділку радгоспу в селищі Червоному, а коли перейшов на газетну роботу, вступив на заочне відділення Житомирського сільськогосподарського інституту. Згодом продовжував навчання у Київській сільськогосподарській академії. Був на журналістській і видавничій роботі. У 60-х роках працював головним редактором Київської кіностудії ім. О. Довженка, керівником її сценічної майстерні.

Перші нариси і оповідання Василь Земляк опублікував у 1945 р. У лютому 1957 р. його було прийнято до Спілки письменників України.

У 60-х роках звернув на себе увагу повістями «Гнівний Стратіон» (1960 р.) та «Підполковник Шиманський» (1966 р.), але славу визначного майстра прози принесли романи – дилогія «Лебедина згряя» (1971 р.) і «Зелені млини» (1976 р.). Ці твори були відзначені Державною премією ім. Т. Г. Шевченка за 1978 рік.

Помер письменник у розквіті сил на 54-му році життя, у 1977 р., не встигши втілити в життя задуми роману про Григорія Сковороду та продовження роману «Лебедина згряя».

Останнім твором В. Земляка стала п'єса «Президент» про трагічні події фашистського перевороту в Чилі.

У 1980 р. за романом «Лебедина зграя» було знято художній фільм «Вавилон–ХХ». Крім цього, за сценаріями В. Земляка на Київській кіностудії ім. О. Довженка поставлено фільми «Люди моєї долини» (1961 р.), «Новели Красного дому» (1964 р.), «Дочка Стратона» (1965 р.).

У літературі ХХ ст. Василь Земляк підніс до вершини так звану химерну прозу, започатковану ще Майком Йогансенем, підхоплену О. Ільченком, яку успішно розробляв Є. Гуцало.

В. Землякові належать такі слова: «Людям іноді доводиться пройти крізь міфи, щоб довоюватися до високого смислу життя».

Василь Земляк у кожному своєму творі звертається до тих життєвих вражень, які міцно закарбувалися в пам'яті, до тих настроїв, почуттів та асоціацій, які переростали в образи-метафори. Тому головною формою висловлення думок і почуттів письменника був ліричний монолог, багатий на філософські роздуми про духовні і моральні основи буття народу:

«Батьківщино моя! Я готовий відповідати за тебе як твій громадянин, так само, як ти відповідаєш перед світом за мене й за мільйони таких, як я. У цій обопільності ми єдині, хоч ти все, тоді як я без тебе ніхто. Ти в кожного одна, бо хто хоче мати дві батьківщини — той залишається без жодної. Доки ти є — ми вічні. Ми вистояли завдяки тобі, найвищому з понять, яке будь-коли сотворяли і обіймали люди».

В українській літературі ХХ ст. порівняно невеликий за обсягом творчий доробок Василя Земляка знайшов належне йому високе місце серед найпомітніших явищ у нашому письменстві.

Творча спадщина В. Земляка

Земляк В. Лебедина стая. Зеленые млыны: Романы / Василь Земляк. – М.: Сов. писатель, 1980. – 526 с.

Земляк В. Ночь без милосердия: Повести. Рассказы / Василь Земляк; пер. с укр.; сост. Б. Комар; послесл. А. Колисниченко. – К.: Дніпро, 1988. – 536 с. – (Сер. произведений укр. сов. писателей в пер. на рус. язык «Радуга»).

Земляк В. Повернення: Уривок з роману «Лебедина згряя» / Василь Земляк // Зоряний дощ: Проза для дітей та юнацтва / упоряд. і переклад румунською М. Лютика. – Кн. 2. – К.: Етнос, 2006. – С. 212-217.

Земляк В. Як закувала зозуля; Маленькі оповідання / Василь Земляк // Українське слово: Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст.: В 4-х кн. - Кн. 3.- К.: Аконті, 2001.- С. 338-342.

Земляк В. Вавилон-XX: Кіноповість; передмова «Незабутні побратими» Б.Комара / Василь Земляк, Іван Миколайчук // Київ. – 2003. – № 6. – С. 33-59.

Про життя і творчість

Гончар О. Василь Земляк і його слово / О. Гончар // Чим живемо: На шляхах до українського Відродження. – К.: Рад. письменник, 1991. – С. 200-205.

Земляк Василь // Зоряний дощ: Проза для дітей та юнацтва / упоряд. і переклад румунською М. Лютика. – Кн. 2. – К.: Етнос, 2006. – С. 210.

Земляк Василь // Історія української літератури у 2-х томах. Т.2: Радянська література. – К.: Наукова думка, 1988. – С. 642-649.

Земляк Василь // Українське слово: Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст.: В 4-х кн. – Кн. 3. – К.: Аконті, 2001. – С. 337.

Земляк Василь // Українські письменники: Довідник. – К.: Велес, 2013. – С. 296-297.

Земляк Василь // Усі українські письменники / упорядники Ю. І. Хізова, В. В. Щеголева. – Харків: Торсінг плюс, 2008. – С. 275-276.

Нечволод Л. І. Василь Сидорович Земляк / Л. І. Нечволод // Українська література: Літературознавчий словник. – Харків: ФОП Співак В. Л., 2001. – С. 458-461. – (Серія «Схеми і таблиці»).

Павличко Д. Книжки від Василя Земляка / Д. Павличко // Біля мужнього світла: Літературно-критичні статті, спогади, виступи. – К.: Рад. письменник, 1988. – С. 148-151.

Сивокінь Г. Земляк Василь Сидорович / Г. Сивокінь // Українська Літературна Енциклопедія. В 5-ти т. Т. 2: Д-К. – К.: «Українська Літературна Енциклопедія» ім. М. П.Бажана, 1990. – С. 262-263.

Сивоконь Г. Два мнения о романе В. Земляка «Лебединая стая» / Г. Сивоконь // Как слово наше отзовется: Украинская литература в зеркале всесоюзной критики: Лит.-крит. статьи / Составитель М. Ф. Слабошпицкий. – К.: Рад. письменник, 1987. – С. 189-192.

Скрипник А. Навздогінці за давнім святом: Василь Земляк / А. Скрипник // Література України. – 1997. – № 11-12. – С. 15.

Слабошпицький М. Василь Земляк: дорога до «Лебединої зграї» / М. Слабошпицький // Українська мова і література в школі. – 1992. – № 1. – С. 79-89.

Шевченко А. Вершник: До 80-річчя від дня народження Василя Земляка / А. Шевченко. – Дивослово. – 2003. – № 4. – С. 17-18.

Шпак В. «Лебединая зграя» поезії прозаїка: До 95-річчя від дня народження Василя Земляка / В. Шпак // Урядовий кур'єр. – 2018. – 21 квітня. – С. 5.

Інтернет-ресурси

Земляк Василь Сидорович [Електронний ресурс]. Вікіпедія: Вільна енцикл. – Електр. дані. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%97%D0%B5%D0%BC%D0%B%D1%8F%D0%BA_%D0%92%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB%D1%8C_%D0%A1%D0%B8%D0%B4%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87. – Назва з екрану. – Дата останньої правки 25.05.2023. – (Дата звернення 07.04.2023).

Земляк Василь – життя та творчість [Електронний ресурс] // УкрЛіб: Бібліотека Української Літератури. – Електр. дані – Режим доступу: <https://www.ukrlib.com.ua/bio/printit.php?tid=13553>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 07.04.2023).

Земляк Василь – коротка біографія та цікаві факти [Електронний ресурс] // Dovidka.biz.ua. – Електр. дані. – Режим доступу: <https://dovidka.biz.ua/vasyl-zemliak-kоротка-biоhrafia-ta-tsikavi-fakty/>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 07.04.2023).

Земляк Василь – біографія [Електронний ресурс] // Енциклопедія Сучасної України. – Електр. дані – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-15987>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 07.04.2023).

Земляк Василь – біографія [Електронний ресурс] // Українська літературна газета. – Електр. дані – Режим доступу: <https://litgazeta.com.ua/biоhrafiya-kоротko/zemlak-vasil-sidorovich-biоhrafia/>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 07.04.2023).

Презентація на тему: «Василь Земляк. Цікаві факти. Химерна проза» [Електронний ресурс] // На урок – Електр. дані – Режим доступу: <https://naurok.com.ua/prezentaciya-na-temu-vasil-zemlyak-cikavi-fakti-himerna-proza-236369.html>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 07.04.2023).

Зміст

Біографія письменника.....	3
Творча спадщина В. Земляка.....	5
Про життя і творчість.....	5
Інтернет-ресурси.....	7